

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของครูทอบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาการใช้ ความสนใจในการใช้ห้องสมุด ความต้องการและทัศนคติของครูที่มีทอบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบความพอใจและความต้องการของครูหัวหน้าหมวดวิชาทอบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์สำหรับครูบรรณารักษ์และแบบสอบถามสำหรับครูหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับครูบรรณารักษ์ ประกอบด้วยสภาพโดยทั่ว ๆ ไปของห้องสมุดโรงเรียน การจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุด ปัญหาและอุปสรรคในการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุด และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูบรรณารักษ์ เกี่ยวกับการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุด
2. แบบสอบถามสำหรับครูหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ ประกอบด้วย สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่ว ๆ ไป ทัศนคติของครูทอสภาพบริการและกิจกรรมของห้องสมุด ความต้องการและความพอใจทอบริการและกิจกรรมของห้องสมุดที่จัดขึ้น และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์ของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 19 แห่ง (อีก 1 แห่งมีห้องสมุดแต่สภาพยังไม่สมบูรณ์) และได้แจกแบบสอบถามแก่ครูหัวหน้าหมวดวิชาของโรงเรียนมัธยม ๆ คั้งกล่าวด้วย ซึ่งมีจำนวน 20 โรงเรียน รวม 167 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 155 ฉบับ แต่สามารถนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ได้จำนวน 151 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโดยทั่ว ๆ ไปของห้องสมุดโรงเรียน การจัดการบริการและกิจกรรมของห้องสมุด สถานภาพของผู้ออกแบบสอบถาม และสภาพการใช้ห้องสมุด โดยทั่ว ๆ ไป มาวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางและความเรียง ข้อมูล ที่เกี่ยวกับทัศนคติของครูคอบบริการและกิจกรรมของห้องสมุด วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบความพอใจและความต้องการของครูหัวหน้า หมวดวิชาแต่ละข้อโดยวิธีสถิติ Z ทดสอบ (Z - test) ส่วนข้อมูลที่ เป็นข้อเสนอแนะนำเสนอใน รูปความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ออก

ประชากรผู้ออกแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง

วุฒิสูงสุดของครูหัวหน้าหมวดวิชาจากจำนวนครูหัวหน้าหมวดวิชาทั้งหมด 151 คน ปรากฏว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีวุฒิสูงสุดทางการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รองลงมา เป็นผู้ที่มิ่วชิประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ระยะเวลาที่ทำงานในโรงเรียน ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในโรงเรียน ของตนเป็นเวลานานตั้งแต่ 6 - 10 ปี รองลงมาตั้งแต่ 11 - 15 ปี

หมวดวิชาที่สังกัด ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่สังกัดหมวดวิชาภาษาไทยและหมวดวิชา สังคมศึกษา รองลงมาสังกัดหมวดวิชาภาษาต่างประเทศ ส่วนหมวดวิชาอื่น ๆ ได้แก่ หมวดวิชา กิจกรรม เกษตรกรรม คหกรรม คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ธุรกิจศึกษา พลานามัย วิทยาศาสตร์ และศิลปศึกษา

ตำแหน่งหน้าที่ ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 5 รองลงมา มีตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 6

ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่นำมาใช้สอนวิชาต่าง ๆ ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ใช้สิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสืออ้างอิง รองลงมาใช้หนังสือภาษาไทยทั่ว ๆ ไป

2. สภาพการใช้ห้องสมุด หนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

ห้องสมุดที่เคยใช้ ปรากฏว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ใช้ห้องสมุดโรงเรียนที่สังกัดมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 รองลงมาใช้หอสมุดแห่งชาติเป็นลำดับที่ 2 และใช้ห้องสมุดประชาชนเป็นลำดับที่ 3 ตามลำดับ

อัตราความถี่ในการมาใช้ห้องสมุด พบว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีอัตราความถี่ในการใช้ห้องสมุดไม่แน่นอน แล้วแต่โอกาส รองลงมาจะใช้ห้องสมุดเกือบทุกวัน

จุดมุ่งหมายในการมาใช้ห้องสมุด พบว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มาใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ในห้องสมุด รองลงมาเพื่อยืมหนังสือหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่สนใจไปอ่านที่บ้าน และเพื่อใช้สาคัดค้นวัสดุอุปกรณ์จำนวนน้อยที่สุด

ช่วงเวลาที่ใช้ห้องสมุดเป็นประจำ พบว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเป็นประจำเมื่อว่างจากงาน รองลงมาเข้าใช้ห้องสมุดค่อนข้างเที่ยง

ความสนใจในห้องสมุด ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีความสนใจในห้องสมุดในระดับปานกลาง รองลงมาให้ความสนใจในห้องสมุดในระดับมาก

วิธีค้นหาหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ จากห้องสมุด ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ใช้วิธีถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด รองลงมาใช้วิธีเดินหาตามชั้นหรือตู้เก็บหนังสือหรือวารสารที่ต้องการ

ประเภทของสิ่งพิมพ์วิชาการที่ใช้อยู่ครั้ง ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ใช้สิ่งพิมพ์วิชาการที่เป็นหนังสือภาษาไทย รองลงมาใช้หนังสืออ้างอิง ส่วนหนังสือภาษาอังกฤษหรือวารสารภาษาอังกฤษพบว่ามีการใช้ค่อนข้างน้อย

การใช้บริการของห้องสมุด พบว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ใช้บริการยืม - คืนหนังสือและอ่านหนังสือภายในห้องสมุด (ในบางครั้ง) รองลงมาจะใช้ห้องสมุดเพื่อคนเรื่องที่สนใจ

สาเหตุสำคัญที่ทำให้มาใช้ห้องสมุดพบว่า ความสะดวกในการเดินทางมาใช้ห้องสมุด ทำให้ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่เข้ามาใช้ห้องสมุดโดยมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักสูงสุดคือ $\bar{X} = 3.99$ รองลงมาคือ

ของการค้นคว้าเพื่อประกอบการสอน โดยมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคือ $\bar{x} = 3.79$ และสาขาที่สำคัญที่ครูหัวหน้าหมวดวิชา เห็นว่ามีความสำคัญน้อยที่สุดก็คือ ไซของสมุท เป็นสถานที่สอนนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคือ $\bar{x} = 1.62$

ส่วนสาขาสำคัญที่ทำให้ไม่อยากจะเข้าไซของสมุท พบว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ไม่มีเวลาว่างสำหรับเข้าไซของสมุท เป็นสาขาสำคัญที่มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักไม่อยากจะเข้าไซของสมุทสูงสุด คือ $\bar{x} = 2.64$ รองลงมาคือห้องสมุดมีเสียงรบกวนมาก มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคือ $\bar{x} = 2.56$ และสาขาที่สำคัญที่ครูหัวหน้าหมวดวิชา เห็นว่ามีความสำคัญน้อยที่สุดก็คือ มาตรการวิธีการไซของสมุท มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคือ $\bar{x} = 1.54$

3. ทัศนคติในทางต่าง ๆ

ผลจากการประมวลสรุปความคิดเห็นของครูหัวหน้าหมวดวิชาที่มีต่อสภาพและบริการของไซของสมุท พบว่าทัศนคติของครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ต่อสภาพและบริการของไซของสมุทอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ยกเว้นเพียงเรื่องเดียว คือ เรื่องระเบียบกฎเกณฑ์การไซของสมุทซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ที่ร้ายละเอียดคอไปนี้

ด้านอาคารสถานที่ พบว่า มีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความคิดเห็นรวมจัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้มีค่าเฉลี่ย = 3.39 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของเรื่องอาคารสถานที่แล้วพบว่าจัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และเป็นปัญหา โดยเฉพาะเรื่องการเดินทางมาไซของสมุทโคสะควม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด = 3.96 และเรื่องสวัสดิการอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด = 2.56

ด้านวัสดุครุภัณฑ์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความคิดเห็นรวมจัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้มีค่าเฉลี่ย = 3.35 ส่วนค่าเฉลี่ยรายข้อทุกข้ออยู่ในเกณฑ์พอใช้เช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องชั้นวางวารสารสะควมในการไซ มีค่า $\bar{x} = 3.57$ และค่าเฉลี่ยในเรื่องมีแผนผังสำหรับจัดนิทรรศการเพียงพอดำสุดมีค่า $\bar{x} = 3.11$

ด้านหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความคิดเห็นรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้มีค่าเฉลี่ย = 3.07 สำหรับค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความคิดเห็นรายข้ออยู่ในเกณฑ์พอใช้และเป็นปัญหา โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องมีหนังสือพิมพ์เพียงพอและเรื่องวารสารภาษาไทยที่บอกรับเหมาะสม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย = 3.39 เท่ากัน ส่วนค่าเฉลี่ยที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำสุด คือ เรื่องใส่ทัศนวิสัยเพียงพอ โดยมีค่า $\bar{x} = 2.34$

ค่านับกลางรห้องสมุด พบว่ามีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความคิดเห็นรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ค่าเฉลี่ย = 3.59 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของเรื่องบุคลการห้องสมุด พบว่าอยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องเจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ มีค่า $\bar{x} = 3.78$ ส่วนค่าเฉลี่ยที่จกอยู่ในเกณฑ์ต่ำสุด คือ เรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่ให้บริการ มีเพียงพอ โดยมีค่า $\bar{x} = 3.09$

ค่านระเบียบกฎเกณฑ์การใช้ห้องสมุด พบว่ามีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความคิดเห็น รวมจกอยู่ในเกณฑ์ดี ค่าเฉลี่ย = 3.60 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องระยะเวลาเปิดทำการเหมาะสม มีค่า $\bar{x} = 3.68$ ส่วนค่าเฉลี่ยที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำสุดคือ เรื่องจำนวนสิ่งพิมพ์ที่หยิบมแต่ละครั้งเหมาะสม โดยมีค่า $\bar{x} = 3.46$

ค่านบริการและกิจกรรมของห้องสมุดพบว่ามีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความคิดเห็นรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ค่าเฉลี่ย = 3.13 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และเป็นปัญหา โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องไ้รับความสะดวกในการยืม - คืน หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย = 3.90 และค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำสุด คือ เรื่องไ้รับประโยชน์จากการอภิปราย โดยมีค่าเฉลี่ย = 2.51

4. ความข้องการเกี่ยวกับบริการและกิจกรรม

ในค่านความพอใจในการใช้บริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุด พบว่ามีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความพอใจรวมในการใช้บริการห้องสมุดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวม = 2.97 เมื่อพิจารณาถึงบริการต่าง ๆ เป็นรายข้อแล้วพบว่ามีการเพียงชนิดเดียวที่ครูหัวหน้าหมวดวิชามีความพอใจบริการชนิดนี้อยู่ในเกณฑ์มาก ไ้แก่ บริการยืม - คืนหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ย = 3.72 ส่วนบริการอื่น ๆ ครูหัวหน้าหมวดวิชามีความพอใจในบริการอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและน้อย ซึ่งบริการตอบคำถามทางโทรศัพท์ เป็นบริการที่มีความพอใจอยู่ในระดับต่ำสุด มีค่า $\bar{x} = 2.05$

ส่วนความข้องการในบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดนั้น พบว่ามีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความข้องการรวมในการใช้บริการห้องสมุดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวม = 3.56 สำหรับค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความข้องการรายข้อ พบว่าอยู่ในเกณฑ์มาก ปานกลาง และน้อย

โดยมีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความถี่สูงสุดในเรื่องความต้องการในบริการยืม - คืนหนังสือ มีค่า $\bar{X} = 4.08$ และมีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความถี่ต่ำสุด ในเรื่องความต้องการในบริการยืม - คืนหนังสือ ค่า $\bar{X} = 2.41$

ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความพอใจและความต้องการในบริการและกิจกรรมของห้องสมุด พบว่าความต้องการในบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดมีมากกว่าความพอใจในบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ครูหัวหน้าหมวดวิชาได้รับความพอใจในระดับมาก (เพียงเรื่องเดียว) ปานกลาง และน้อย แต่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก (ส่วนใหญ่) ปานกลางและน้อย

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดและปรับปรุงบริการห้องสมุด

1. เกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ของห้องสมุด

ควรขยายเวลาการเปิดบริการให้นานขึ้น กำหนดการยืม - คืนที่แน่นอน กำหนดอัตราค่าปรับให้พอควร วางกฎเกณฑ์การใช้ห้องสมุด และให้มีการปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด และควรมีข้อบังคับและลงโทษผู้ที่ผิดหรือคัดหนังสือ นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการยืมวารสาร จุลสาร หนังสือพิมพ์ หรือหนังสืออ้างอิงไปอ่านที่บ้านได้ เพราะไม่มีเวลาดำเนินงานในห้องสมุด หรือที่โรงเรียน

2. เกี่ยวกับหนังสือ เอกสาร และสิ่งพิมพ์ทุกประเภทของห้องสมุด

ต้องการหนังสือประกอบการเรียนการสอนทุกรายวิชา หนังสืออ้างอิง (ภาษาไทย) หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ และความรู้ทั่วไป หนังสือความรู้ทักษะต่าง ๆ นอกจากนี้ควรเพิ่มจำนวนหนังสือให้มากขึ้น ควรมีวารสารและหนังสือพิมพ์ให้เพียงพอแก่ผู้ใช้ ควรให้ครูผู้สอนทุกท่านมีสิทธิในการเสนอรายชื่อหนังสือหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เพื่อสั่งซื้อเข้าห้องสมุด ควรมีหนังสือหรือวารสารเพื่อการค้นคว้าของครูผู้สอน และควรคัดเลือกหนังสือเก่าล้าสมัยออกบ้าง และหาหนังสือทันสมัยเข้าห้องสมุดแทน

3. เกี่ยวกับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่

ครูบรรณารักษ์ควร เป็นบุคคลที่จบมาทางค่านบรรณารักษศาสตร์โดยตรง จำนวนครูบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดยังมีน้อยเกินไป ทำให้บริการได้ไม่ดีเท่าที่ควร ห้องสมุดไม่ค่อยได้จัดกิจกรรมทาง ๆ มากนัก เนื่องจากองค์ทำหน้าที่สอนควม ควรมีครูบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดตลอดเวลา เพื่อให้คำแนะนำในการใช้บริการ เมื่อเกิดปัญหา และครูบรรณารักษ์ควรจะทำงานใหม่ประสิทธิภาพ ให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้ใช้

4. เกี่ยวกับบริการและกิจกรรมของห้องสมุด

ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดบริการและกิจกรรมทาง ๆ ของห้องสมุดยังมีน้อยมาก (เนื่องจากขาดบุคลากรห้องสมุด) ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมใหม่มากขึ้น และควรจัดอย่างทอเนื่องตามวาระสำคัญทาง ๆ ในการจัดบริการและกิจกรรมทาง ๆ ในขณะนี้ ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ควรมีป้ายประกาศที่ติดข่าวน่าสนใจ มีหนังสือหลาย ๆ ประเภท มีบริการแนะนำทาง ๆ มากขึ้น มีบริการถ่ายเอกสาร แจกหมายกำหนดการ วัน เวลา ที่จะจัดกิจกรรม และควรมีการประชุมสัมพันธ์โดยทั่วถึง สถานที่บริเวณห้องสมุดคับแคบมากทำให้ไม่สามารถจัดบริการและกิจกรรมทาง ๆ ได้ ควรให้ความสะดวกในการค้นควมมากกว่านี้ จัดหนังสือให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เด็กเรียนสามารถ เข้าค้นได้ง่าย จัดบริการหนังสือสารองโดยใหม่จำนวนหนังสือมากพอ เพื่อให้สามารถให้บริการได้ทั่วถึง จัดห้องสมุดใหม่บรรยากาศเชิญชวนให้มา เข้าใช้ ควรมีการประชุมสัมพันธ์เชิญชวนให้ครูและนักเรียนมาใช้ห้องสมุดให้มากขึ้น และการจัดนิทรรศการควรจัดในที่ที่เห็นได้ง่าย เข้ามาชมได้โดยสะดวก และควรจัดสม่ำเสมอ เพื่อคึงคูกิให้นักเรียน เข้าใช้ห้องสมุด

5. เกี่ยวกับอาคารสถานที่และครุภัณฑ์

ห้องสมุดส่วนใหญ่มีสถานที่คับแคบไม่เหมาะสมกับจำนวนครูและนักเรียน สถานที่ตั้งห้องสมุดบางแห่งไม่เหมาะสมทำให้มีเสียงรบกวนมาก ห้องสมุดควรมีบรรยากาศร่มรื่น สงบเงียบ อากาศภายในโปร่ง เย็นสบาย ควรเพิ่มจำนวนโต๊ะ เก้าอี้ ที่นั่งอ่าน ควรจัดการกับเรื่องเสียงคังของนักเรียน ควรมีการสำรวจจำนวนผู้ใช้ และนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนวัสดุครุภัณฑ์ว่าเหมาะสมหรือไม่ นอกจากนี้ควรมีการจัดให้มีมุมสงบสำหรับอ่านหนังสือโดยเฉพาะ และมีห้องแยกต่างหาก สำหรับการค้นควาทางวิชาการของครูผู้สอน

6. เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่าง หอสมุดและครู

เกี่ยวกับ เรื่องนั้นครูหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ เห็นว่ายังมีค่อนข้างน้อยมาก ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาเข้าหอสมุด นอกจากนั้นการที่ครูผู้สอนไม่ค่อยไปเข้าใช้หอสมุด เนื่องจากหนังสือที่ให้ความรู้ในหมวดวิชาที่ตนสังกัดยังมีน้อยมากไม่เพียงพอกับความต้องการ และส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะสั่งซื้อคู่มือครูและหนังสืออื่น ๆ จากท้องตลาดเอง หอสมุดขาดการประชาสัมพันธ์ให้ครูผู้สอนได้ทราบว่หอสมุดกำลังดำเนินการอะไรบางอย่าง หอสมุดควรแจ้งรายการหนังสือที่ออกใหม่ให้ทราบ และให้ครูผู้สอนมีสิทธิในการ เสนอรายชื่อหนังสือเพื่อจัดหาเข้าหอสมุด ควรมีการประชุมงานระหว่างครูผู้สอนและหอสมุดมากกว่านี้ ควรมีแบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเป็นระยะ ๆ ว่าต้องการให้หอสมุดทำอะไรบ้าง และครูผู้สอนควรแจ้งรายชื่อหนังสือที่ต้องการให้ครูบรรณารักษ์ทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้จัดหามาบริการให้

7. อื่น ๆ

ครูหัวหน้าหมวดวิชา เห็นว่าครูบรรณารักษ์ควรหาวิธีการที่จะเชิญชวนให้ครูและนักเรียนเข้าใช้หอสมุดมาก ๆ นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใช้หอสมุดไม่เป็น และควรมีการส่งเจ้าหน้าที่หอสมุดที่มีความสามารถ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เสนอแนะแนวทางตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน ซึ่งจะทำให้การบริการต่าง ๆ ของหอสมุดสามารถทำได้ดีขึ้น

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

1. สถานภาพของคู่มือ

ครูหัวหน้าหมวดวิชาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นหญิง ซึ่งมีวุฒิการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี

เกี่ยวกับระยะเวลาการทำงานในโรงเรียนของครูหัวหน้าหมวดวิชาพบว่า มีตั้งแต่ 2 เดือน จนถึง 38 ปี ที่เป็นเช่นนี้อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าโรงเรียนใดที่เพิ่งตั้ง ครูหัวหน้าหมวดวิชา ก็จะมีระยะเวลาในการทำงานในโรงเรียนน้อย ส่วนโรงเรียนใดที่ตั้งมานาน ก็จะมีครูหัวหน้าหมวดวิชาที่มีระยะเวลาในการทำงานนานมากกว่า อย่างไรก็ตาม ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ จะมีระยะเวลาในการทำงานในโรงเรียนประมาณ 6 - 10 ปี

ครูหัวหน้าหมวดวิชาที่คอยแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่หมวดวิชาภาษาไทย และหมวดวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษาทำให้ทราบว่าบางหมวดวิชานั้น บางโรงเรียนก็ไม่มีหรือไม่เปิดสอน เช่น หมวดวิชาเกษตรกรรม กิจกรรม คหกรรม และธุรกิจศึกษา จะมีเปิดสอนในบางโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งก็มักเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่เท่านั้นที่จะมีหมวดวิชามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ตำแหน่งหน้าที่ของครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่อยู่ในระดับอาจารย์ 2 ระดับ 5 ซึ่งเป็นตำแหน่งที่อยู่ในระดับกลาง ๆ และผลจากการวิจัยพบว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่จะมีตำแหน่งในระดับต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตำแหน่งในระดับสูง ๆ นั้น จะคงเป็นผู้ที่ทำงานในโรงเรียนมานานพอสมควร ซึ่ง เมื่อพิจารณา เปรียบเทียบกับ เรื่องระยะเวลาที่ครูหัวหน้าหมวดวิชาทำงานในโรงเรียนก็จะพบว่าประมาณ 6 - 10 ปีเท่านั้น เพราะฉะนั้นตำแหน่งจึงยังไม่ขึ้นไปสูงขึ้นนัก

จากการสำรวจประเภทของสิ่งพิมพ์ที่นำมาใช้สอนในวิชาต่าง ๆ ของครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ ก็คือหนังสืออ้างอิง และจากการสำรวจเรื่องประเภทของสิ่งพิมพ์วิชาการที่ใช้บ่อยครั้ง ก็พบว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่จะใช้หนังสือภาษาไทยบ่อยครั้งที่สอง รองลงมาคือหนังสืออ้างอิง เมื่อพิจารณาคำเหตุผลแล้วก็น่าจะเป็นไปได้ว่ามีการใช้สิ่งพิมพ์ภาษาไทยกันมาก และโดยเฉพาะที่นำมาใช้สอนในวิชาต่าง ๆ จะใช้หนังสืออ้างอิงกันมาก ทั้งนี้ก็อาจเพราะหนังสืออ้างอิง เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระที่ให้อรรถประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง สามารถใช้อ้างอิงได้ ส่วนหนังสือภาษาอังกฤษมีการใช้น้อยมากอาจเป็นเพราะหนังสือในห้องสมุดจะเป็นภาษาไทยเสียส่วนใหญ่ อีกทั้งการเรียนการสอนในระดับมัธยมนั้นยังไม่จำเป็นต้องใช้ตำราภาษาอังกฤษประเภทมากนัก และที่มีการใช้สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือมากกว่าวารสารก็อาจเป็นเพราะหนังสือมีเนื้อหาที่ตรงกับการสอนมากกว่าวารสาร

2. สภาพการใช้ห้องสมุด หนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

ห้องสมุดที่ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่เคยใช้คือห้องสมุดโรงเรียนที่สังกัด รองลงมาคือหอสมุดแห่งชาติ ทั้งนี้ก็อาจเป็นไปได้ว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ นั้นทำงานในโรงเรียนจึงมีการใช้ห้องสมุดของโรงเรียนกันมาก เพราะใกล้และสะดวกมากกว่าการที่จะไปใช้ห้องสมุดอื่น ส่วนหอสมุดแห่งชาติก็อาจเป็นเพราะนอกจากห้องสมุดโรงเรียนแล้ว ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่จะมาใช้หอสมุดแห่งชาติ โดยต่างก็คงคำนึงถึงว่าหอสมุดแห่งชาติจะเป็นห้องสมุดที่มีหนังสือและ

สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทุกประเภท ดังนั้นไม่ว่าจะต้องการค้นหา เรื่องอะไรจะต้องมีในหอสมุดแห่งชาติ เพราะเป็นถึงหอสมุดระดับชาติ เพราะฉะนั้นถ้าไม่ใช่บริการที่หอสมุดโรงเรียนของพวกเราจะมาใช้หอสมุดแห่งชาติกันแทน

ด้านความถี่ในการใช้ห้องสมุดของครูหัวหน้าหมวดวิชาพบว่ามียุทธศาสตร์ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไม่แน่นอนแล้วแต่โอกาสมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานในสาขาวิชาชีพครูนี้ มักจะกำหนดตายตัวลงไม่ได้ว่าจะมีช่วงระยะเวลาว่างในช่วงไหนบ้าง ขึ้นอยู่กับโอกาสจะอำนวยให้ หรือมีความต้องการที่จะค้นหาข้อมูลบางอย่าง

จุดมุ่งหมายในการใช้ห้องสมุดของครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่คือ เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ในห้องสมุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความต้องการเพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ก้าวหน้าและทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

ส่วนช่วงเวลาที่ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มักเข้าใช้ห้องสมุดเป็นประจำ คือ เมื่อว่างจากการงาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูหัวหน้าหมวดวิชามักจะไม่ค่อยมีเวลาว่างมากนัก ต้องสอนทั้งวันและยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องทำอีกมากมายและห้องสมุดก็เปิดบริการในเวลาอันจำกัด ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถมาใช้ห้องสมุดได้ในเวลาที่ตนต้องการ นอกจากนี้ครูผู้สอนก็ยังประสบปัญหาอื่น ๆ อีกเช่น สถานที่ห้องสมุดคับแคบ ทำให้ไม่สะดวกในการเข้าใช้ เจ้าหน้าที่ให้บริการไม่เพียงพอ จึงได้รับบริการคิบบ้างไม่คิบบ้าง ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุทำให้ไม่อยากใช้ห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวเหตุผลของการวิจัยในครั้งนี้ที่ว่า การนำห้องสมุดมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากครูส่วนใหญ่ยังเห็นว่าการสอนโดยการใช้ห้องสมุดนั้นจะประสบผลทาง ๆ มากมาย และห้องสมุดก็ให้บริการที่ไม่ตรงกับความต้องการในตำแหน่งที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน

เกี่ยวกับวิธีค้นหาหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ต้องการจากห้องสมุด ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ใช้วิธีถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและรองลงมาก็ใช้วิธีเดินหาตามชั้นหรือตู้เก็บหนังสือหรือวารสารที่ต้องการ ซึ่ง 2 วิธีนี้นับว่าเป็นวิธีที่นิยมกันมากในการค้นหาหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ต้องการจากห้องสมุดของผู้ใช้ในห้องสมุดประเภทต่าง ๆ เช่น จากการวิจัยของ วรณา ชาน-วิทกุล (2528 : 111) พบว่านักศึกษาจำนวนมากที่สุดใช้วิธีถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด อาจารย์จำนวนมากที่สุดใช้วิธีเดินหาตามชั้นหนังสือในห้องสมุด และงานวิจัยของ

สรีระใหญ่ โยทกานนท์ (2527 : 93) ก็พบว่าวิธีการค้นหาหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ต้องการของ บุคลากรทั้ง 3 กลุ่มของโรงพยาบาล คือ แพทย์ พยาบาลและนักวิชาการ ส่วนใหญ่ใช้วิธีถาม บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสูงสุด การที่ครูหัวหน้าหมวดวิชาใช้วิธีถามบรรณารักษ์หรือ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด อาจเป็นเพราะครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่รู้จักคุ้นเคยกับบรรณารักษ์หรือ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดเป็นอย่างดี หรืออาจเป็นไปได้ว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาไม่ประสบความสำเร็จในการใช้ ห้องสมุดตนเอง จึงไม่ทราบวิธีการที่จะเข้าถึงทรัพยากรห้องสมุดซึ่งมีมากมายได้อย่างสะดวกจึง ถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ ส่วนวิธีการ ค้นหาตามชั้นหรือตู้เก็บหนังสือ หรือวารสารที่ต้องการ อาจเป็นไปได้ว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาเข้ามาใช้บริการของห้องสมุดบ่อยครั้งมากจนเกิดความเคยชิน และรู้ว่าสิ่งพิมพ์ที่ต้องการจะเก็บไว้ที่ไหน จึงใช้วิธี ค้นหาสิ่งพิมพ์เองตามชั้นหรือตู้เก็บหนังสือและ วารสาร ซึ่งเรื่องนี้ห้องสมุดน่าจะได้มีการให้บริการ แก่ครูอย่างเต็มที่ โดยการจัดบุคลากรไว้ให้ พร้อมในการให้บริการความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งจะ เป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนและยัง เท่ากับ เป็นการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดอีกด้วย

ส่วนการให้บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด บริการยืม - คืนหนังสือ เป็นบริการที่ครูหัวหน้า หมวดวิชาใช้มากกว่าบริการอื่น ๆ การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มี ภาระกิจในหน้าที่การงานที่จะต้องปฏิบัติประจำวันมาก ไม่มีเวลาที่จะอ่านสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดได้ ตลอดเวลา อีกทั้งห้องสมุดก็มีระเบียบที่ผู้ใช้สามารถยืมสิ่งพิมพ์กลับไปอ่านได้เอง เป็นเวลาที่ นานพอควร และจากปัญหาความสับสนของอาคาร สถานที่ของห้องสมุดค่อนข้างยุ่งยาก ซึ่งพบว่า ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่มีสถานที่คับแคบมาก ประกอบกับมีนักเรียนเข้าใช้มากทำให้มีเสียงดัง ไม่สะดวกต่อครูผู้สอนที่จะอ่านหนังสือในห้องสมุด ดังนั้นบริการยืม - คืน จึง เป็นบริการที่ทำให้ สะดวกต่อผู้ใช้ ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าห้องสมุดเพื่อค้นหาหาสิ่งพิมพ์ที่ต้องการและยืมสิ่งพิมพ์นั้น กลับไปอ่านที่บ้าน นอกจากนี้การยืมเป็นการสะดวกต่อผู้ใช้มากกว่า เนื่องจากผู้ใช้ห้องสมุด สามารถเก็บสิ่งพิมพ์ไปอ่าน เมื่อสะดวก และจากการที่ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีบรรณารักษ์ หน่วยงานเพียงคนเดียวทำให้ห้องสมุดไม่สามารถขยายบริการต่าง ๆ โดยเฉพาะบริการที่ผู้ใช้ต้องการ ค่อนข้างมากเช่น การช่วยเหลือค้นหาการค้นคว้าบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า เป็นต้น

เกี่ยวกับสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มาใช้ห้องสมุด คือ เรื่องความ สะดวกในการ เดินทางมาใช้ห้องสมุด และสาเหตุสำคัญรองลงมาคือต้องการค้นคว้า เพื่อประกอบ การสอน นอกจากนั้น เป็นที่น่าสนใจ เกตว่าครู หัวหน้าหมวดวิชา เห็นว่าสาเหตุที่สำคัญน้อยที่สุดในการ

มาใช้ห้องสมุดคือ เพื่อใช้ห้องสมุดเป็นสถานที่สอนนักเรียนนั้น อาจเป็นไปได้ว่าครูหัวหน้าหมวดวิชา เห็นว่าในการเรียนการสอนของบางวิชานั้นไม่จำเป็นต้องมาเรียนที่ห้องสมุด ลักษณะเนื้อหาบางวิชาไม่จำเป็นต้องใช้ห้องสมุดเป็นสถานที่สอน เพียงแต่อาจกระทำโดยการให้นักเรียนเข้าไปค้นคว้าจากห้องสมุดเพิ่มเติม

ส่วนสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูหัวหน้าหมวดวิชาไม่ยอมเข้าใช้ห้องสมุด คือไม่มีเวลาว่างสำหรับเข้าห้องสมุดทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะงาน ซึ่งวิชาชีพครูนั้น เป็นงานซึ่งหนักมาก ครูผู้สอนต้องทุ่มเททั้งกำลังกายและกำลังใจในการสั่งสอน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ เมื่อจบจากโรงเรียนออกไป ประกอบกับในปัจจุบันพบว่าโรงเรียนต่าง ๆ มีการเปิดสอนวันละหลายรอบ ทำให้ครูผู้สอนต้องทำหน้าที่สอนวันละหลาย ๆ ชั่วโมง จึงทำให้ไม่มีเวลาว่างเข้าห้องสมุด

3. ทัศนคติในคานทาง ๆ

ทัศนคติของครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ต่อห้องสมุดในคานทาง ๆ คืออาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ หนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ บุคลากร และบริการและกิจกรรมของห้องสมุดพบว่าอยู่ในระดับปานกลางหรือพอใช้ทุกเรื่องยกเว้นเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์การใช้ห้องสมุดซึ่งอยู่ในระดับที่เพียงเรื่องเดียว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่ทำให้ครูผู้สอนมีการทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานมาก เนื่องจากอัตราค่าจ้างครูมีจำนวนจำกัด ในขณะที่เดียวกันเนื้อหาของหลักสูตรก็มีมาก ซึ่งครูผู้สอนต้องเร่งสอนให้ครบตามหลักสูตรวิชาและทันเวลา ดังนั้นครูผู้สอนจึงเห็นว่าวิธีการสอนแบบเก่าที่ครูเป็นผู้สอนวิชาความรู้ให้จะรวกเร่กว่าการสอนโดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สาเหตุอื่นเนื่องมาจากหลักสูตรมีเนื้อหาหนักมากมีส่วนทำให้โอกาสที่ครูผู้สอนจะเข้าห้องสมุดนั้นมีน้อย ดังนั้นลักษณะการปฏิบัติงานของครูและการเรียนของนักเรียนจึงไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าห้องสมุด ทำให้ครูผู้สอนไม่ค่อยมีเวลาเข้าห้องสมุดตามที่ต้องการ เป็นเหตุให้ไม่ค่อยได้สัมผัสกับห้องสมุดมากนัก จึงทำให้ไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุดเท่าที่ควร และมีทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ ในระดับปานกลาง นอกจากนี้อาจเป็นเพราะครูบรรณารักษ์ไม่สามารถดึงดูดใจให้ครูผู้สอนและนักเรียนชอบเข้าใช้ห้องสมุด และห้องสมุดไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนอย่างเพียงพอก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุด (มาลินี คุชปริตี 2517 : 140 ; บุญเรือน จันทศรีคำ 2518 : 73 และอุทพินธิ์ จิตราท 2519 :

ผลการวิจัยทัศนคติคหบดีของหอสมุดซึ่งอยู่ในระดับพอใช้นี้ แสดงให้เห็นว่าหอสมุดยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกการเรียนการสอนได้เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุตพันธ์ จิกราวร (2519 : 108 - 109) ที่พบว่าหอสมุดอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ได้เต็มที่

4. ความต้องการเกี่ยวกับบริการและกิจกรรม

ความพอใจของครูหัวหน้าหมวดวิชาในบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของหอสมุด อยู่ในเกณฑ์ปานกลางและน้อย ยกเว้นเพียงเรื่องเกี่ยวกับบริการยืม - คืนหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ มีความพอใจในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นบริการที่เมื่อเทียบกับบริการหรือกิจกรรมอื่นที่หอสมุดจัดแล้ว บริการหรือกิจกรรมอื่น ๆ จะไม่ค่อยได้มีการจัดทำกันอย่างเป็นทางการทั้ง เช่น บริการยืม - คืนหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ซึ่งหอสมุดทุกแห่งจะต้องมีบริการนี้ ส่วนบริการหรือกิจกรรมอื่น ๆ หอสมุดจะจัดตามสมควร ตามความเหมาะสม และกำลังความสามารถ คือจัดบ้างไม่จัดบ้าง ทั้งนี้จึงส่งผลสะท้อนให้ครูหัวหน้าหมวดวิชามีความพอใจในบริการยืม - คืนหนังสือ วารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ มาก และบริการและกิจกรรมอื่น ๆ มีความพอใจปานกลางและน้อย นอกจากนี้อาจเป็นไปได้ว่าบริการยืม - คืนหนังสือ เป็นบริการที่ใ้ประโยชน์อย่างมากต่อครูหัวหน้าหมวดวิชา โดยสามารถนำหนังสือไปอ่านนอกหอสมุดได้และในช่วงเวลาที่ตนว่าง และผลการวิจัยในเรื่องทัศนคติต่อบริการและกิจกรรมของหอสมุดก็พบว่าครูหัวหน้าหมวดวิชาที่มีทัศนคติต่อบริการยืม - คืนหนังสือในระดับดี (ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความพึงพอใจสูงที่สุดในเรื่องนี้) เช่นกัน

ส่วนความพอใจในบริการตอบคำถามทางโทรศัพท์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความพอใจต่ำสุด โดยครูหัวหน้าหมวดวิชาที่มีความพอใจในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากบริการนี้เป็นบริการที่ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ใช้ ทั้งนี้เพราะหอสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่โดยทั่ว ๆ ไปนั้นจะไม่มีโทรศัพท์ติดตั้งภายในหอสมุด เว้นแต่เป็นหอสมุดโรงเรียนขนาดใหญ่มาก ๆ ในบางแห่งเท่านั้นถึงจะมีโทรศัพท์ในหอสมุด และสถานที่ตั้งของหอสมุดส่วนใหญ่ก็อยู่ในแหล่งศูนย์กลางที่จะไม่ใช้โทรศัพท์สักที ทั้งนี้บริการตอบคำถามทางโทรศัพท์จึงยังไม่มีควมจำเป็นสำหรับหอสมุดโรงเรียนมากนัก

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าครูหัวหน้าหมวดวิชามีความพอใจบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดในระดัปลานกลางเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้มีการจัดกิจกรรมมากนัก เพราะขาดบุคลากร งบประมาณ และความจำกัดในเรื่องสถานที่ จะจัดให้บริการแค่เฉพาะที่เห็นว่าจำเป็นและสามารถทำได้

ส่วนความต้องการของครูหัวหน้าหมวดวิชาในบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดอยู่ในเกณฑ์มากและปานกลาง ยกเว้นเพียงเรื่องเดียว คือเรื่องบริการตอบคำถามทางโทรศัพท์ มีความต้องการในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในเรื่องความพอใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่ามีความพอใจในระดับน้อย และความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือเรื่องบริการยืม - คืนหนังสือ ซึ่งมีความต้องการในระดับมากที่สุดตรงกับผลการวิจัยในเรื่องความพอใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่ามีความพอใจในระดับมากเช่นกัน และความต้องการในบริการจะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความต้องการในกิจกรรมเช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบความพอใจและความต้องการในบริการและกิจกรรมของห้องสมุด ก็ปรากฏผลว่าครูหัวหน้าหมวดวิชามีความต้องการในบริการและกิจกรรมมากกว่าความพอใจที่ได้รับจากบริการและกิจกรรมของห้องสมุดที่จัดอยู่แล้ว

ในค่านของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดและปรับปรุงบริการห้องสมุด ครูหัวหน้าหมวดวิชาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ของห้องสมุดควรขยายเวลาเปิดบริการให้มากขึ้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากครูผู้สอนมีชั่วโมงสอนมาก เฉลี่ยสัปดาห์ละ 16 - 20 ชั่วโมง และเนื่องจากสาเหตุครูไม่เพียงพอ ทำให้ต้องสอนแทนในบางครั้งด้วย นอกจากนี้ครูผู้สอนยังต้องตรวจสอบแบบฝึกหัดของนักเรียนทำให้ไม่ค่อยมีเวลาไปใช้ห้องสมุด และช่วงระยะเวลาเขาก่อนเข้าเรียน เวลาเย็นหลังเลิกเรียน ห้องสมุดจะเปิดบริการระยะสั้นประมาณ 1 ชั่วโมงก่อนเข้าเรียน เวลาเช้า และ 1 ชั่วโมงหลังเลิกเรียนเวลาเย็น ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ คนว่างงานไม่ค่อยมากนัก ทำให้ไม่สะดวกหรืออยากจะมาใช้ห้องสมุดซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญเรือน จันทศรีคำ (2518 : 77) ว่าควรขยายเวลาบริการในคอนยีนให้มากขึ้น และเปิดบริการในวันหยุดราชการด้วย และผลการวิจัยในครั้งนี้ก็พบว่าห้องสมุดส่วนใหญ่เปิดเวลา 7.00 - 16.00 น. และ 7.00 - 16.30 น. เท่านั้น

เกี่ยวกับหนังสือ เอกสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ครูหัวหน้าหมวดวิชาต้องการให้เพิ่มจำนวนหนังสือใหม่มากขึ้น ควรมีหนังสือประกอบการเรียนการสอนทฤษฎีวิชา หนังสืออ้างอิง (ภาษาไทย) หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ และความรู้ทั่วไป ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนีพบว่าห้องสมุดมีหนังสือเก่าล้าสมัยมาก จำนวนหนังสือมีไม่พอกับความต้องการของผู้ใช้ คือครูและนักเรียนซึ่งมีจำนวนมาก และหนังสือต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดนั้นยังจัดเรียงสับสน ค้นหาหนังสือที่ต้องการได้ลำบาก เพราะเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีจำนวนไม่เพียงพอ การที่จะเก็บหนังสือเรียงชั้นชั้นจึงทำได้ยาก ความต้องการในเรื่องนี้ตรงกับผลการวิจัยของบุญ เรือน จันทร์คำ (2518 : 78) ซึ่งทำการวิจัยเมื่อประมาณ 10 ปีที่แล้ว และพบปัญหาเช่นเดียวกับงานวิจัยนี้คือต้องการให้ห้องสมุดรับจัดหาซื้อหนังสือที่ออกใหม่ที่น่าสนใจไว้บริการในห้องสมุด นอกจากนี้ควรมีการพิมพ์รายชื่อหนังสือใหม่ ๆ ทิปประกาศให้ทราบ และการแสดงหนังสือใหม่ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจง นิวาสะบุตร (2509 : 115) ที่พบว่าห้องสมุดมีหนังสือและวัสดุไม่เพียงพอ

เกี่ยวกับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ ครูหัวหน้าหมวดวิชาเห็นว่าครูบรรณารักษ์ควรเป็นบุคคลที่จบทางด้านบรรณารักษศาสตร์ โดยตรง จะทำให้สามารถให้บริการได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพในเรื่องนี้ เกลฟแมนด์ (Gelfand 1962 : 35) สุ่ม เจลยทรัพย์ (2519 : 42) ผนัง ป้อมบุบผา (2518 : 90) อุดทินธิ์ จิตรภาพ (2519 : 106) และอุทิน รวยอารี (2522 : 82) ก็กล่าวถึงปัญหาสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน คือปัญหาการขาดแคลนบรรณารักษ์ที่มีวุฒิหรือมีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ เช่นกัน และครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์อยู่ในระดับที่จะสามารถบริหารงานห้องสมุดได้เป็นอย่างดีนั้น ก็มีอยู่เป็นจำนวนน้อยมาก (สันติ ทองประเสริฐ 2522 : 143) นอกจากนี้ก็เห็นว่าควรเพิ่มจำนวนครูบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด เพราะมีจำนวนน้อยเกินไปทำให้บริการได้ไม่ดีเท่าที่ควร กิจกรรมของห้องสมุดก็ไม่ค่อยได้จัด เนื่องจากครูบรรณารักษ์ไม่มีเวลา ต้องทำหน้าที่สอนและงานพิเศษอื่น ๆ ส่วนบุคลากรอื่น ๆ ของห้องสมุดก็พบว่าไม่มีเพียงครูบรรณารักษ์ เท่านั้นที่มีความรู้ในงานห้องสมุดเป็นอย่างดี ซึ่งโดยลำพังตัวครูบรรณารักษ์เองแล้วไม่มีเวลาเพียงพอที่จะปฏิบัติงานทุกอย่างให้ลุล่วงไปได้ จำเป็นต้องอาศัยบุคคลอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ห้องสมุดและนักเรียนช่วยงานห้องสมุด ซึ่งบุคลากรเหล่านี้มีได้มีอยู่ในทุกห้องสมุด และจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่มีเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประจำ ส่วนนักเรียนช่วยงานห้องสมุดก็พบว่าไม่มีห้องสมุดประมาณครึ่งหนึ่งที่มี

เกี่ยวกับบริการและกิจกรรมของห้องสมุด ครูหัวหน้าหมวดวิชาเห็นว่าการจัดบริการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดยังมีน้อย เนื่องจากขาดบุคลากร (ทั้งโกลาถถึงในเรื่องเกี่ยวกับ บุคลากร และเจ้าหน้าที่) ควรจะมีบรรณกิจศึกษาอาสาสมัคร มีหนังสือหลาย ๆ ประเภท มีบริการแนะนำ ทาง ๆ จัดห้องสมุดใหม่บรรยากาศเชิญชวนใหน้าเข้าใช้ และมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ครู และนักเรียนมาใช้ห้องสมุด ซึ่งความคองการ เหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเรือน จันทศรีคำ ที่เสนอแนะว่า ห้องสมุดควรจัดกิจกรรมที่จะดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้เข้ามาใช้ห้องสมุด มากขึ้น มีส่วนสำคัญที่จะทำให้นักเรียน ครูอาจารย์ มาใช้ห้องสมุดมากขึ้น ช่วยให้การเรียนการสอนดีขึ้น และเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริหารโรงเรียน และบุคคลภายนอกเห็นความสำคัญของ ห้องสมุด เพื่อใช้ประกอบการสอนมากขึ้น (สหธิลักษณ์ อ่ำพันวงศ์ 2521 : 56)

เกี่ยวกับอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ห้องสมุดส่วนใหญ่คับแคบ เนื่องจากมีนักเรียนเข้าใช้ มาก โตะ เก้าอี้ มีจำนวนไม่เพียงพอกับผู้ใช้อคือครูและนักเรียน และมีแนวโน้มว่าจะ เป็นปัญหา เพิ่มขึ้นทุกปี เพราะห้องสมุดมีเนื้อที่ ไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนมากในแต่ละปี ครูหัวหน้าหมวดวิชา เห็นว่าห้องสมุดควร เป็นสถานที่สงบ เงียบและมีบรรยากาศเหมาะแก่การอ่าน หนังสือ เพราะในขณะนี้ เนื่องจากมีนักเรียน เข้าใช้มาก ทำให้เสียงดังมากไม่เหมาะที่จะ เป็นห้องสมุด

เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างห้องสมุดและครู พบว่ายังมีน้อยมากซึ่งสอดคล้องกับงาน วิจัยของบรรจง นิวาตะบุตร เนื่องจากครูผู้สอนไม่ค่อยมีเวลาเข้าห้องสมุด และห้องสมุดเสียงดัง มาก ความร่วมมือจึงมีน้อย ครูหัวหน้าหมวดวิชา เห็นว่าห้องสมุดควรทำการประชาสัมพันธ์ให้มาก ในทุก ๆ ทาง เพื่อให้ครูผู้สอนได้ทราบและเกิดการกระตุ้นให้สนใจห้องสมุดมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

1.1 ควรจัดอัตรากำลังครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ให้แก่โรงเรียน มัธยมศึกษาต่าง ๆ ให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน โดยถือเกณฑ์นักเรียนอย่างน้อย 500 คน ต่อครูบรรณารักษ์ 1 คน หรือเร่งแก้ไขปัญหาคานอัตรากำลังสำหรับโรงเรียนที่มีอัตรากำลังครูไม่เพียงพอให้มีเพียงพอ เพื่อให้ครูบรรณารักษ์ไม่ต้องทำหน้าที่สอนวิชาอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ครูบรรณารักษ์มีเวลาดำเนินงาน ห้องสมุด ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่ และควรมีการพิจารณาความดีความชอบครูบรรณารักษ์ เช่นเดียวกับครูที่ทำหน้าที่สอน

1.2 ควรจัดบุคลากรประเภทอื่นของห้องสมุด เช่น ผู้ช่วยบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ที่ทำงานห้องสมุดเต็มเวลาให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาต่าง ๆ ทั่วถึงทุกโรงเรียน และให้มีจำนวนเพียงพอกับงานห้องสมุดที่มีอยู่

1.3 ควรจัดสรรงบประมาณขยายอาคาร สถานที่ห้องสมุด เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและครู ถ้าเป็นไปได้โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ควรมีการสร้างอาคารห้องสมุดเอกเทศ ในการออกแบบควรมีศึกษานิทรรศการห้องสมุด หรือผู้เชี่ยวชาญห้องสมุดโรงเรียน ให้ความสำคัญในการพิจารณาวางแผนร่วมกับสถาปนิกด้วย ทั้งนี้เพื่อจัดปัญหาความบกพร่องต่าง ๆ เช่น แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ เสียงก้องรบกวนจากภายนอก และความไม่สะดวกในการมาใช้ห้องสมุด เป็นต้น

1.4 ควรจัดสรรงบประมาณประจำปีของห้องสมุดให้เพียงพอ

1.5 ควรจัดให้มีศูนย์บริการเทคนิค (Technical Services Center) เพื่อจัดหา จัดซื้อหนังสือและทำบัตรรายการ และจัดบริการแนะนำหนังสือที่ดี และใหม่ ๆ แก่ห้องสมุดควย ศูนย์นี้จะช่วยแก้ปัญหาการทำการทำบัตรรายการและเตรียมหนังสือใหม่ไม่ทัน และช่วยพิมพ์รายการ เป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ควรทำวารสารให้ควย ถ้าสามารถจัดตั้งศูนย์ได้จะช่วยลดภาระและเวลาการทำงานด้านเทคนิคของบรรณารักษ์ได้อย่างมาก บรรณารักษ์จะได้ใช้เวลาปฏิบัติงานด้านเทคนิคอื่น ๆ เช่น การจัดทำภาค และบรรณนิทัศน์ หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุดได้อย่างเต็มที่

1.6 ควรกำหนดวิชาการใช้ห้องสมุด เข้าไว้ในแผนการเรียนทุกแผน ถ้าเป็นไปได้ควร เป็นวิชาบังคับในหลักสูตร จะเป็นการช่วยให้นักเรียนรู้จักการใช้ห้องสมุดได้อย่างถูกต้อง และเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าด้วยตนเองต่อไปในอนาคต

1.7 จัดให้มีการประชุมผู้บริหารทั้งระดับโรงเรียนและระดับสูงขึ้นไป รวมทั้งการประชุมครูอื่น ๆ ที่มีใช้บรรณารักษ์ เพื่อชี้แจงให้เห็นความสำคัญ และเข้าใจงานห้องสมุด และเน้นในเรื่องความจำเป็นของการเรียนการสอน โดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยากร ทั้งนี้ควรสอดแทรกเสนอแนวความคิด และวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด

✓ 1.8 ควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน โดยเน้นให้นักเรียนใช้ห้องสมุดมากขึ้น เพราะในปัจจุบันพบว่า เนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรมีมาก ครูต้องเร่งสอนให้ครบตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ และทันเวลาและขณะเดียวกันอัตราค่าจ้างครูก็มีจำนวนจำกัด ทำให้ครูมีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานมาก จึงนิยมการสอนแบบเก่า คือ บอณาวิชาความรู้ให้แก่ักเรียน ซึ่งเห็นวาร์วเร็วกว่าการสอนโดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนในลักษณะดังกล่าว ทำให้นักเรียนต้องเรียนตลอดวัน เวลาที่จะเข้าห้องสมุดจึงไม่ค่อยมี

2. ขอเสนอแนะสำหรับศึกษานิเทศก์งานห้องสมุด

2.1 ควรเสนอแนะให้วิชาการใช้ห้องสมุดเป็นวิชาบังคับในหลักสูตร และจัดทำคู่มือการสอนวิชานี้

2.2 ควรไปให้คำแนะนำ เสนอแนะและให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการให้บริการ การจัดกิจกรรม และวิทยาการใหม่ ๆ แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนบ่อยครั้งและสม่ำเสมอ

2.3 ควรจัดสัมมนาครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนทุกปี เพื่อทราบความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

2.4 ควรดำเนินการปรับปรุง เกี่ยวกับมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ และเร่งเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ใช้ เป็นเกณฑ์มาตรฐานต่อไปในอนาคต

2.5 ควรได้เสนอผลการวิจัยที่มีการศึกษา เกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนต่อกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพิจารณาและดำเนินการแก้ไขต่อไป

3. ขอเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

3.1 ควรให้ครูบรรณารักษ์ เป็นอิสระจากงานสอนหรืองานพิเศษอื่น ๆ เพื่อให้ครูบรรณารักษ์มีเวลาดำเนินงานห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของครูบรรณารักษ์และครูช่วยงานห้องสมุดให้แน่นอนว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่อะไรบ้าง หรือถ้าอัตราค่าจ้างครูมีน้อยก็ควรจัดให้ครูบรรณารักษ์และครูช่วยงานห้องสมุดสอนวิชาอื่น ๆ ให้น้อยชั่วโมงที่สุดเท่าที่จะทำได้ และไม่ควรถูกจัดให้ครูบรรณารักษ์และครูช่วยงานห้องสมุดสอนวิชาที่คงมีงานตรวจและของเตรียมการสอนมาก ซึ่งจะทำให้ไม่มีเวลาสำหรับปฏิบัติงานห้องสมุดไม่เพียงพอ

3.2 กำหนดนโยบายให้แน่นอนเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้า

3.3 ควรจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูในแต่ละหมวดวิชา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดประกอบการสอนมากขึ้น

3.4 ให้ความสำคัญของงานห้องสมุดเท่าเทียมงานสอน และควรให้กำลังใจและส่งเสริมความก้าวหน้าแก่ครูบรรณารักษ์ด้วยการพิจารณาความดีความชอบให้เท่าเทียมกับครูสอนวิชาอื่น ๆ ด้วย

3.5 สนับสนุนให้ครูบรรณารักษ์ได้มีโอกาสศึกษาอบรมเพิ่มเติม หรือดูงานห้องสมุดอื่น ๆ เพื่อนำสิ่งที่ได้ศึกษาอบรมหรือพบเพิ่มเติมมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุดให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

3.6 จัดสรรงบประมาณประจำปีของห้องสมุดให้เพียงพอ

3.7 สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมของห้องสมุดให้เจริญก้าวหน้า โดยการสนับสนุนให้มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ

4. ข้อเสนอแนะสำหรับครูในโรงเรียน

4.1 ควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น ให้หัวข้อรายงาน กำหนดรายชื่อหนังสืออ่านประกอบวิชานั้น ๆ ให้ แนะนำวิธีการศึกษาค้นคว้า เป็นต้น

4.2 ให้ความร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ในการเลือกซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด และควรติดตามความเคลื่อนไหวของห้องสมุดอยู่เสมอ

4.3 ครูที่มอบหมายงานให้นักเรียนไปค้นคว้าในห้องสมุด ควรจะได้แจ้งให้ครูบรรณารักษ์ทราบล่วงหน้าว่าจะให้นักเรียนค้นคว้าเวลาใด เรื่องอะไร เพื่อที่ครูบรรณารักษ์จะได้จัดเตรียมหนังสือและวัสดุต่าง ๆ ไว้ให้พร้อม

4.4 ให้ความร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ในการดำเนินงานห้องสมุด และในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องสมุด

4.5 พยายามหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในการสอน และหาทางพัฒนานำการใช้ห้องสมุดในการสอนมาใช้ให้มากยิ่งขึ้น เพราะการสอนด้วยวิธีนี้ทำให้นักเรียนมีโอกาสค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น และทำให้นักเรียนมีความ

คงทนในการเรียนรู้ได้อีกด้วย ดังเช่น งานวิจัยของประสิทธิ์ ทองรัตน์ และพรณี นิมิตทอง (2525 : 22 - 38) สมจิต พรหมเทพ (2515 : 40 - 41) พันชิตีฬา หลาบเลิศบุญ (2519 : 9) เฉลิมศรี เจริญการ (2525 : 61 - 68) และฟลอเรนซ์ อธิธาเบท เคอฮาร์ท (Dehart 1964 : 2524 A) เป็นต้น

4.6 ในด้านตัวครูผู้สอนเอง ควรเป็นบุคคลที่เห็นความสำคัญของห้องสมุด มีนิสัยรักห้องสมุดและรักการอ่าน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และชักจูงนักเรียนให้ใช้ห้องสมุด

5. ข้อเสนอแนะสำหรับครูบรรณารักษ์

5.1 จัดหาหนังสือและวัสดุอื่น ๆ ที่ครูและนักเรียนต้องการไว้ให้พร้อม อาจขอความคิดเห็นจากครูและนักเรียน

5.2 จัดกิจกรรมต่าง ๆ และจัดบริการห้องสมุดโดยให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้ให้มากขึ้น เพื่อที่จะดึงดูดความสนใจของครูและนักเรียนให้มาใช้ห้องสมุดมากขึ้น เช่น การแข่งขันเล่นเกมต่าง ๆ การแข่งขันตอบปัญหา การแสดงหนังสือใหม่หรือนาสนใจ เป็นต้น

5.3 เปิดโอกาสให้ครูหัวหน้าหมวดวิชา เสนอรายชื่อหนังสือสำหรับวิชาที่จะเปิดสอนในภาคเรียนต่อไป

5.4 เสนอหรือแนะนำหนังสือใหม่ โดยอาจทำในรูปแบบรายงานอย่างเดี่ยว หรือมีบรรณนิทัศน์ประกอบ

5.5 ช่วยเหลือครูผู้สอนในเรื่องการค้นคว้า หรือการจัดนิทรรศการ หรืออื่น ๆ โดยการจัดหาหนังสือที่ประกอบการศึกษา และวัสดุอื่น ๆ ที่ต้องการอย่างรวดเร็ว

5.6 เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะในการบริการของห้องสมุด อาจกระทำโดยการสำรวจความต้องการของครูผู้สอน

5.7 ควรชี้ให้ผู้บริหารและครูผู้สอนได้เห็นประโยชน์จากการใช้ห้องสมุดในการสอน ครูบรรณารักษ์ควรมองหาโอกาสประชาสัมพันธ์งานของห้องสมุดให้ครูอื่น ๆ ได้ทราบเพื่อให้เข้าใจงานของครูบรรณารักษ์ได้อย่างถูกต้องว่าไม่ใช่นั่งเฝ้าหนังสือ และอ่านหนังสือเท่านั้น และควรมีการประสานงานระหว่างครูบรรณารักษ์และครูประจำวิชา

5.8 ถ้าไม่มีชั่วโมงสอนวิชาการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียน ก็ควรจัดปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดให้นักเรียน เพื่อชี้แจงให้นักเรียนได้รู้จักการใช้ห้องสมุดของตนอย่างดี รวมทั้งการจัดทำคู่มือสรุปแนะนำการใช้ห้องสมุด

5.9 จัดทำอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ป้ายบอกทิศทางภายในห้องสมุด ป้ายอธิบายวิธีการใช้ห้องสมุด เป็นต้น

5.10 ควบคู่การศึกษาหลักสูตร แผนการสอน โครงการสอน และแบบเรียนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนอย่างละเอียด และให้ความร่วมมือกับครูผู้สอนในการวางแผนการสอน การจัดวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ตลอดจนความต้องการของครูผู้สอน

5.11 ครูบรรณารักษ์ควร เป็นบุคคลผู้ไปศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อครูและนักเรียนในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยทัศนคติของครูทอปรการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษาต่าง ๆ นอกเหนือจากส่วนกลาง เพื่อจะได้นำมาซึ่งทัศนคติของครูทอปรการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนอื่นจะเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในส่วนภูมิภาคต่อไป

2. ควรมีการวิจัยทัศนคติของครูทอปรการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีใค้สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจะได้นำมาซึ่งทัศนคติของครูทอปรการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน ตลอดจนเปรียบเทียบให้เห็นสภาพของห้องสมุดระหว่างโรงเรียนที่สังกัดและมีใค้สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

3. จากการศึกษาเอกสารและสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องของผูวิจัยยังไม่พบว่ามีการสำรวจสภาพห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในระยะหลัง ๆ นี้ ทำให้ไม่ทราบสภาพห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งใค้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากจึงควรมีการศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของห้องสมุดโรงเรียน อันจะเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนต่อไป

อนึ่ง จากงานวิจัยนี้ใค้มีการศึกษาสภาพของห้องสมุดโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาใค้ทราบถึงทัศนคติของครูทอปรการและกิจกรรมของห้องสมุดเท่านั้น

ข้อบกพร่องและข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย อันทำให้เกิดข้อบกพร่องและข้อจำกัดในการวิจัยคือ

1. ปัญหาจากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นครูหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอนมาก จึงไม่ค่อยมีเวลามากในการตอบแบบสอบถาม หรือในบางครั้งก็ไม่ตอบ ทำให้ผู้วิจัยต้องไปทวงแบบสอบถามคืนหลายครั้งจึงจะเ็นมาและทำให้เกิดความล่าช้าในการเก็บข้อมูลดังกล่าว อันส่งผลให้งานวิจัยไม่สามารถสำเร็จตามที่ใ้วางแผนวิจัยเอาไว้
2. ปัญหาจากข้อมูล ในการให้เ็นมาซึ่งข้อมูลบางเรื่องนั้นพบว่าในบางครั้งไม่ได้ข้อมูลที่ เป็นปรุณภูมิ ข้อมูลบางเรื่องก็เก่าล้าสมัย (เนื่องจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเ็นทำมานานแล้ว และไม่เ็นมีการศึกษาวิจัยอีกในเ็นปัจจุบันมากนัก)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย